

Kind Observatie Registratie

Analyse doelen Jonge kind

slo

Mei 2016

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2016 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Afdeling: Primair Onderwijs & kenniscentrum Leermiddelen

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 664

Internet: www.slo.nl & www.wikiwijsleermiddelenplein.nl

E-mail: primaironderwijs@slo.nl & leermiddelenplein@slo.nl

Kind Observatie Registratie

DEEL 1: ACHTERGRONDGEGEVENS OBSERVATIELIJST

Titel	<i>Kind Observatie Registratie</i>
Auteurs	Oorspronkelijk: Ypsilanti Michigan, U.S.A. Vertaling en bewerking: Anke Boon-van Duijn, Deniz Ince (2,5 – 6 jaar) Vertaling en bewerking: Anke Boon en Nelleke Brandenburg (0 – 3 jaar)
Uitgever	Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht onder de naam Kaleidoscope
Jaar van uitgave	2,5 – 6 jaar 1 ^e druk 2003, herdruk 2009 0 – 3 jaar, 1 ^e druk 2010
Doelgroep	De KOR is een observatie-instrument voor de leeftijd van 2,5 tot 6 jaar (kindcentra en groep 1 en 2 van de basisschool). Daarnaast is er een observatie-instrument voor de leeftijd van 0-3 jaar voor gebruik in kindcentra.
Samenstelling van het instrument	Het pakket bestaat uit drie handleidingen en een observatielijst (invulboekje per leerling) in twee versies: 0-3 jaar en 2,6 tot 6 jaar. Er is ook een online-versie. De handleidingen zijn: de <i>gebruikershandleiding</i> (handleiding 1), de <i>Observatie-items</i> (handleiding 2) en <i>De volgende stap; activiteiten van kinderen plannen rond de KOR-observaties</i> (handleiding 3). In het invulboekje worden de verzamelde observaties van een kind bijgehouden, dit kan ook digitaal op de online-versie. KOR is onderdeel van het VVE-programma <i>Kaleidoscoop</i> .
Doorgaande lijn	<i>Kind Observatie Registratie</i> is zowel te gebruiken voor peuters als voor kinderen van groep 1 en 2. Het invulboekje gaat mee met de kinderen. Het observatie-instrument is opgebouwd rondom de sleutelervaringen van <i>Kaleidoscoop</i> .
Geanalyseerde onderdelen	Observatie-instrument 0-3 jaar en observatie-instrument 2,5-6 jaar.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument	"De KOR is een observatie-instrument bedoeld om de ontwikkeling van kinderen op verschillende gebieden (sleutelervaringen) op een objectieve manier in kaart te brengen." "Het KOR-instrument is ontwikkeld om de ervaringen die kinderen van 2,5 tot 6 jaar opdoen in hun ontwikkeling weer te geven. Het observeren van deze in de ontwikkeling vaak voorkomende activiteiten die kinderen ondernemen, geeft veel inzicht in de vaardigheden van ieder kind." "Door regelmatig het instrument te gebruiken kun je op de lange termijn zicht krijgen op de voortgang in de ontwikkeling van kinderen. Op de korte termijn krijg je aanwijzingen voor gebieden waarop kinderen extra stimulering en ondersteuning nodig hebben. Door het gebruik van de KOR leer je de kinderen ook beter kennen, zodat je kunt inspelen op hun interesses en ontwikkelingsbehoeften." "Je kunt de KOR gebruiken om de ontwikkeling van individuele kinderen vast te leggen en te volgen, maar ook om het niveau en/of vorderingen van je groep als geheel in kaart te brengen."
Korte beschrijving van visie op <u>het jonge kind</u> zoals aangegeven in het instrument/ de methode	"In de KOR zijn geen leeftijden opgenomen. Uitgangspunt is dus niet dat een kind op een bepaalde leeftijd een bepaald niveau van functioneren heeft of dat het vergeleken wordt met andere kinderen. Door het gedrag van kinderen op de verschillende items te observeren en te scoren wordt gekeken naar het ontwikkelingsprofiel van ieder kind afzonderlijk (...) en kun je zien of het kind een gelijkmatig niveau van functioneren heeft op

	<p>de verschillende ontwikkelingsgebieden of dat het op sommige gebieden verder is dan op anderen."</p> <p>"Sommige kinderen laten in bepaalde KOR-categorieën een snelle ontwikkeling zien, terwijl het lijkt of ze in hun ontwikkeling op andere categorieën stilstaan. Andere kinderen laten een relatief gelijkmatige ontwikkeling zien in bijna alle categorieën. (...) Dit zijn natuurlijke verschillen in ontwikkeling die je bij iedere groep kinderen kunt verwachten."</p>
Inhoud	<p>De drie handleidingen geven leidsters/leerkrachten handvatten hoe om te gaan met het observatie-instrument en welke vervolgstappen er gemaakt kunnen worden door middel van het inzetten van een stimuleringsplan. Door het invullen van het observatie-instrument ontstaat er een ontwikkelingsprofiel van het individuele kind.</p> <p>Het observatie-instrument is opgebouwd rondom de sleutelervaringen van <i>Kaleidoscoop</i> (brede ontwikkeling jonge kind). Er zijn tien hoofdcategorieën, die overeenkomen met de sleutelervaring-categorieën. Onder elke categorie valt een aantal items (29 in totaal) die weer onderverdeeld zijn in vijf gedragsniveaus.</p> <p>De observaties, door <i>KOR</i> anekdotes genoemd, worden opgeschreven in het observatie-instrument en hierin gescoord. Per kind wordt er één boekje gebruikt waarin voorin een ontwikkelingsprofiel ontstaat door de scores. Er is ruimte voor zes observaties per kind, waarmee de ontwikkeling van een kind voor een periode van 2 tot 3 jaar in beeld wordt gebracht (afhankelijk van het aantal keren per jaar dat het instrument wordt ingevuld).</p> <p>Achterin handleiding 1 zitten verschillende bijlages die nodig zijn voor het observeren en verwerken (richtlijnen voor observeren en anekdotes schrijven, formulier sleutelervaringen, voorbeeld van ingevuld formulier sleutelervaringen, matrix voor het bewaken van de voortgang van observaties, formulier stimuleringsplan <i>KOR</i>).</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>In het observatie-instrument (2,5 – 6 jaar) is er één hoofdcategorie voor taalontwikkeling die benoemd is als 'taal en ontlukende geletterdheid'.</p> <p>Deze hoofdcategorie is uitgesplitst in de volgende items:</p> <ul style="list-style-type: none"> - luisteren naar- en begrijpen van mondelinge taal; - actieve woordenschat; - zinsbouw; - fonologisch bewustzijn; - boekoriëntatie; - letterkennis en klank-tekenkoppeling; - lezen; - schrijven. <p>Daarnaast komt de mondelinge taalontwikkeling aan bod binnen de hoofdcategorie initiatief (keuzes en plannen maken, problemen met materiaal oplossen (item 2), initiëren van spel (item 4) en bij hoofdcategorie sociale relaties (relaties met volwassenen, item 1 en 2 in ieder geval, relaties met andere kinderen (niet letterlijk zo verwoord, maar gaat ook om taal), sociale problemen oplossen (item 1, 2, 3 en 5), gevoelens begrijpen en uiten (item 3 en 5).</p>
Aspecten rekenontwikkeling	<p>In het observatie-instrument (2,5 – 6 jaar) zijn er vijf hoofdcategorieën voor rekenontwikkeling die weer zijn onderverdeeld in verschillende items. Het instrument onderscheidt de volgende hoofdcategorieën en items:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - classificatie (voorwerpen sorteren); - seriatie (patronen identificeren, eigenschappen vergelijken); - hoeveelheid (tellen); - ruimte (positie en richting identificeren); - tijd (volgorde, verandering en oorzaak, gevolg identificeren).
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>In het observatie-instrument (2,5 – 6 jaar) zijn er twee hoofdcategorieën voor sociaal-emotionele ontwikkeling die weer zijn onderverdeeld in verschillende items.</p> <p>Het instrument onderscheidt de volgende hoofdcategorieën in items:</p> <ul style="list-style-type: none"> - initiatief (keuzes en plannen maken, problemen met materiaal oplossen, initiëren van spel, voorzien in persoonlijke behoeften); - sociale relaties (relaties met volwassenen, relaties met andere kinderen, sociale problemen oplossen, gevoelens begrijpen en uiten). <p>Daarnaast komt deze ontwikkeling aan bod in één item binnen de hoofdcategorie creatieve representatie (doen-alsof-spel).</p>
Werkwijze	<p>De handleiding benadrukt het belang van zorgvuldig informatie verzamelen. Observaties worden verzameld in de vorm van anekdotes die gedurende het hele jaar worden verzameld. Deze anekdotes moeten daarna verwerkt worden in het KOR-boekje of online.</p> <p>De handleiding biedt een duidelijk stappenplan voor het invullen van KOR.</p> <p>1. Voorbereiding</p> <p>"Zorg ervoor dat er systematisch gewerkt wordt en dat iedereen hiervan op de hoogte is. Het is belangrijk om taken te verdelen, zorg ervoor dat als je de klas binnenkomt het duidelijk is op welke kinderen je gaat letten, wanneer je gericht gaat kijken, en naar welke sleutelervaringen en situaties je gespitst bent."</p> <p>2. Observeren</p> <p>"Observeer dagelijks, zodat het een gewoonte wordt, die je niet kunt laten. Door het elke dag te doen zit alles beter in je hoofd en wordt het een stuk makkelijker om er mee te werken."</p> <p>3. Registreren: anekdotes schrijven en materiaal van kinderen verzamelen</p> <p>Observaties moeten in de vorm van anekdotes opgeschreven worden.</p> <p>"Leg een portfolio aan waarin naast de anekdotes ook ander materiaal verzameld wordt. Vul dagelijks, of tenminste wekelijks het <i>Formulier sleutelervaringen</i> in."</p> <p>4. Regelmatig evalueren en plannen: individuele kinderen en groep</p> <p>"Bekijk en bespreek regelmatig (...) de anekdotes die jullie verzameld hebben en controleer of je voor alle sleutelervaringen aantekeningen hebt verzameld."</p> <p>"Door de gegevens van je groep kinderen regelmatig te bestuderen krijg je een beeld van welke sleutelervaringen meer aandacht nodig hebben (...)."</p> <p>5. Anekdotes plaatsen: categorieën en niveau</p> <p>"Je vult de KOR in op grond van wat je op het Formulier Sleutelervaringen hebt ingevuld. Vervolgens ga je na per categorie en item welke het hoogste niveau van functioneren weergeeft." Een bepaalde anekdote is vaak voor meerdere categorieën te gebruiken.</p> <p>6. Stimuleringsplan maken</p>

	<p>"Richt je op kinderen waar je je zorgen om maakt op grond van het kindprofiel of waarvan je denkt dat er meer inzit dan er uitkomt." Het is niet nodig dit voor elk kind te doen.</p> <p>Er is een online versie van het <i>Kind Observatie Registratie-instrument (KOR)</i>. De registratie kan hierdoor centraal plaats vinden en het is eenvoudig om van individuele observaties overzichtsrapporten te maken. Ook kunnen de observaties worden verwerkt in kindrapporten voor ouders. Er worden praktische suggesties voor vervolgstappen gegeven. In de portfolio kunnen ook foto's, filmpjes, gescande producten e.d. worden toegevoegd.</p>
Aanwijzingen voor normering	<p>De <i>KOR</i> werkt met anekdotes en scoort aan de hand hiervan verschillende niveaus van functioneren. Het kan voorkomen dat er meerdere anekdotes zijn die aansluiten bij één item. Hierbij zullen er verschillende niveaus zichtbaar zijn. "Kies samen de anekdote uit die het hoogste niveau weergeeft. Als de anekdote overtuigend genoeg is, kun je volstaan met één anekdote ter onderbouwing van de score. Bij twijfel voeg je er een tweede anekdote aan toe."</p>
Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	<p>In hoofdstuk van 5 van handleiding 1 <i>Gebruikshandleiding Kind Observatie Registratie</i> wordt uitgelegd hoe een stimuleringsplan naar aanleiding van het ontwikkelingsprofiel opgesteld kan worden. Het stimuleringsplan wordt nog verder uitgewerkt in handleiding 3 <i>De volgende stap Kind Observatie Registratie</i>. Hierin worden per item de verschillende niveaus benoemd en worden daarnaast handvatten aangereikt hoe de leidster het kind naar een volgend niveau kan helpen. Er worden concrete handelingen aangereikt en verschillende lessuggesties die ingezet kunnen worden om gesignaleerde problemen aan te pakken.</p> <p>Bij de online-versie worden suggesties voor vervolgstappen gegeven.</p>
Opmerkingen	<p>Bij de analyse zijn de SLO-doelen als uitgangspunt genomen. Hierdoor komen doelen die <i>KOR</i> extra biedt in eerste instantie niet aan bod. SLO-doelen bestrijken drie ontwikkelingsgebieden; <i>KOR</i> bestrijkt een veel breder ontwikkelingsdomein, uitgaande van een holistische visie op de ontwikkeling van jonge kinderen.</p>

**DEEL 2A: ANALYSE-RESULTATEN KIND OBSERVATIE REGISTRATIE OP SLO-DOELEN
(beschrijvend)**

Taal aanvang groep 1

Domein Mondelinge taalvaardigheid	
woordenschat en woordgebruik	In het instrument wordt bij luisteren naar en begrijpen van mondelinge taal aandacht besteed aan de passieve woordenschat. Doelen rond actieve woordenschat komen voor in de gelijknamige rubriek en bij de rubriek zinsbouw. De door SLO geformuleerde doelen voor het jonge kind zijn echter nauwelijks aangetroffen. Het instrument doet geen uitspraak over de grootte van de woordenschat. Het gebruiken van bijvoeglijke naamwoorden komt indirect aan de orde bij het observatie-item 'kind gebruikt twee of meer woorden om iets te beschrijven'.
vloeiend en verstaanbaar spreken	De doelen rond vloeiend en verstaanbaar spreken komen deels aan bod in het instrument. Niet gevonden zijn: het maken van zinnen met een vervoegd werkwoord, het nog regelmatig maken van fouten met onregelmatige werkwoorden, het vertellen over wat hij/zij meegemaakt of gedaan heeft en beschrijven van veel voorkomende handelingen.
luisteren	Drie van de vier doelen van het subdomein luisteren komen aan de orde. Alleen het luisteren naar een radio/televisiefragment of gesproken tekst op internet is niet aangetroffen.
gesprekjes voeren	De doelen 'kan een gesprek voeren met de leidster en een ander kind', 'reageert spontaan op ander kind of leidster' en 'geeft antwoord op vragen' komen aan bod. Het instrument doet geen uitspraken over het type vragen. 'Het doel 'kent enkele gespreksregels' komt niet aan de orde.
mening uiten en vragen stellen	Het uiten van de mening komt niet voor bij de observatie-items, het stellen van vragen wel.
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid	
leesplezier	In het instrument besteedt aandacht aan leesplezier bij de items 'kind toont belangstelling voor voorlezen' en 'kind vraagt iemand een boek voor te lezen'.
oriëntatie op boek en verhaal	Doelen rond de oriëntatie op boek en verhaal komen aan bod bij het onderdeel 'boekoriëntatie'. De doelen 'ontdekt structuur in verhalen', 'kan de inhoud van het boek al een beetje voorspellen op basis van de omslag van het boek' en 'kan de leidster nadoen als zijn stukjes uit het boek uitbeeldt' komen niet voor. De doelen 'ontdekt de samenhang tussen illustratie en tekst', 'heeft ervaring opgedaan met boeken' en 'kan een verhaal navertellen aan de hand van een plaatjesboek' zijn wel gevonden.
oriëntatie op geschreven taal	Van het subdomein 'oriëntatie op geschreven taal' zijn bijna alle doelen aangetroffen. Alleen het doel 'ervaart dat dingen die opgeschreven zijn je iets kunnen leren' is niet gevonden.
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	Alle doelen van het subdomein 'fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe' komen aan de orde
Domein Taalbeschouwing	
algemeen	Doelen rond taalbeschouwing komen niet aan de orde in het instrument.

Rekenen aanvang groep 1

Domein Getallen	
omgaan met de telrij	Beide doelen uit het domein getallen komen aan de orde bij het domein tellen.
omgaan met hoeveelheden	Doelen rond het omgaan met hoeveelheden komen zeer beperkt aan de orde. Alleen de het tellen van kleine hoeveelheden, het leggen van de één-één relatie en het begrip 'meer' zijn aangetroffen.
omgaan met getallen	Doelen rond omgaan met getallen zijn niet aangetroffen.
Domein Meten	
algemeen	De doelen rond meten komen aan bod bij de rubrieken 'voorwerpen sorteren' en 'eigenschappen vergelijken'.
lengte, omtrek en oppervlakte	Bij de rubriek 'eigenschappen vergelijken' komen doelen rond lengte en oppervlakte aan de orde. Het meten van de eigen lengte is niet aangetroffen.
inhoud	Inhoud komt niet aan de orde.
gewicht	Gewicht komt niet aan de orde.
geld	Geld komt niet aan de orde.
tijd	Tijd is een categorie binnen het instrument. Hierin komt één SLO-doel aan de orde (gebeurtenissen in de goede volgorde kunnen navertellen), de overige niet.
Domein Meetkunde	
oriënteren en lokaliseren	Twee doelen zijn (gedeeltelijk) aangetroffen in de rubriek 'positie en richting identificeren': luisteren en nadenken over meetkundige begrippen en het aanwijzen van voorwerpen in de ruimte.
construeren	Doelen rond construeren komen aan de orde bij 'modellen maken en bouwen' en bij 'voorwerpen sorteren'. Het kennen van de namen van de basisvormen en basiskleuren en het werken met vouwblaadjes komen niet voor in het instrument.
opereren met vormen en figuren	Het experimenteren met schaduwen en met spiegels zijn niet gevonden. Het maken en namaken van vormen en patronen wel.

Sociaal-emotionele ontwikkeling aanvang groep 1

Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Het instrument besteedt gedeeltelijk aandacht aan doelen rond zelfbeeld. Het tonen en onderscheiden van gevoelens is wel gevonden. Het gebruiken van de woorden 'ik' en 'wij' en het ontdekken van verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen niet.
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	Ruim de helft van de doelen rond de ontwikkeling van zelfstandigheid zijn bij KOR aangetroffen. Het instrument onderscheidt niet het domein zelfstandigheid niet maar doelen komen aan de orde bij de categorieën initiatief en sociale relaties. De doelen 'voelt zich op zijn/haar gemak in de groep', 'durft te experimenteren', 'weet dat 'nee' zeggen een reactie oplevert van de ander en 'helpt actief mee met het opruimen' zijn niet gevonden.
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	Doelen rond sociaal gedrag zijn deels aangetroffen in KOR. Het kijken naar andere kinderen, het delen van ervaringen, het proberen met andere kinderen te spelen, het aannemen van een afwachtende houding, het een beetje helpen van anderen, het herkennen van patronen in gedrag en het belangstelling en sympathie tonen voor andere kinderen komen wel aan de orde.

Domein Werkhouding en concentratie	Werkhouding is geen domein binnen KOR. Enkele doelen rond werkhouding zijn wel aangetroffen bij de categorie 'initiatief': zelf problemen proberen op te lossen tijdens het werken en het zelfstandig uitvoeren van een bekende, duidelijke opdracht.
---	---

Taal eind groep 2

Domein Mondelinge taalvaardigheid	
woordenschat en woordgebruik	In het instrument wordt bij luisteren naar en begrijpen van mondelinge taal aandacht besteed aan de passieve woordenschat. Doelen rond actieve woordenschat komen voor in de gelijknamige rubriek en bij de rubriek zinsbouw. De door SLO geformuleerde doelen voor het jonge kind zijn echter nauwelijks aangetroffen. Het instrument doet geen uitspraak over de grootte van de woordenschat.
vloeiend en verstaanbaar spreken	Ook doelen rond vloeiend en verstaanbaar spreken komen zeer beperkt aan de orde. Aangetroffen zijn: kan een plotstructuur redelijk verwoorden; maakt samengestelde zinnen; beschrijft een aantal veelvoorkomende handelingen. Bij dit laatste doel ontbreekt het gedeelte 'met gebruik van complexe zinsconstructies'.
luisteren	Alleen het doel 'luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal' komt aan bod in het instrument.
gesprekjes voeren	De meeste doelen rond gesprekjes voeren komen voor in het instrument. Alleen wordt bij het stellen van vragen dit niet nader gespecificeerd in het soort vragen. Het kennen en handelen naar gespreksregels komt ook niet aan de orde.
mening uiten en vragen stellen	Het verwoorden van eigen mening met o.a. 'ik vind' zinnen is niet aangetroffen, het stellen van vragen om ergens meer over te weten te komen (weliswaar beperkt tot het vragen naar de betekenis van een woord) en het vragen om hulp zijn wel gevonden.
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid	
leesplezier	Leesplezier komt wel aan de orde in het instrument maar dit is niet nader gespecificeerd. Daardoor ontbreken de subdoelen.
oriëntatie op boek en verhaal	De doelen rond oriëntatie op boek en verhaal komen gedeeltelijk aan bod. Niet gevonden zijn: weet dat verhalen een opbouw hebben en dat een boek een begin en een einde heeft; weet dat de voor- en achterkant van het boek informatie over de inhoud geven; kan een voorgelezen naspelen met behulp van aanwijzingen van de leerkracht.
oriëntatie op geschreven taal	Alle doelen die bij oriëntatie op geschreven taal horen komen aan de orde.
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	Alle doelen van fonemisch bewustzijn komen aan bod.
Domein Taalbeschouwing	
algemeen	Doelen rond taalbeschouwing komen niet aan de orde in het instrument.

Rekenen eind groep 2

Domein Getallen	
omgaan met de telrij	De doelen uit het domein getallen komen aan de orde bij het domein tellen zijn niet of nauwelijks aangetroffen in het instrument. Bij het omgaan met de telrij komt alleen het opzeggen van de telrij aan de orde ('telt 11 of meer voorwerpen').

omgaan met hoeveelheden	Het enige item dat in <i>KOR</i> aan de orde komt, is: 'Het kind telt twee groepen voorwerpen en zegt welke groep er meer heeft.'
omgaan met getallen	Doelen rond omgaan met getallen zijn niet aangetroffen.
Domein meten	
algemeen	Meten komt beperkt aan de orde bij de categorieën 'voorwerpen sorteren' en 'eigenschappen vergelijken'.
lengte, omtrek en oppervlakte	Er zijn drie observatie-items waarin doelen rond meten aan de orde komen: 'kind vergroot of verkleint een voorwerp of bouwsel en beschrijft de verandering', 'kind gebruikt een woord dat een vergelijking aangeeft (bijv. groter dan) om het verschil tussen twee voorwerpen te beschrijven' en 'kind vergelijkt voorwerpen door te meten en vermeldt het resultaat hiervan'. Doelen zoals geformuleerd door SLO komen hierbij echter niet of nauwelijks aan de orde.
inhoud	Inhoud komt niet aan de orde.
gewicht	Gewicht komt niet aan de orde.
geld	Geld komt niet aan de orde.
tijd	Tijd is een categorie binnen het instrument. Hierin komt één SLO-doel aan de orde (gebeurtenissen in de goede volgorde kunnen beschrijven), de overige niet.
Domein Meetkunde	
oriënteren en lokaliseren	Enkele doelen zijn (gedeeltelijk) aangetroffen in de rubriek 'positie en richting identificeren': de plaat van voorwerpen kunnen beschrijven, routes kunnen beschrijven en plattegronden kunnen lezen en toelichten.
construeren	Alleen het sorteren op twee of meer kenmerken en het kunnen redeneren over eenvoudige meetkundige problemen rond bouwen en construeren komen voor. Overige doelen zijn niet aangetroffen.
opereren met vormen en figuren	De drie doelen rond het (na)maken van patronen komt in het onderdeel 'patronen identificeren' aan de orde. De overige doelen, gericht op schaduw en spiegels, niet.

Sociaal-emotionele ontwikkeling eind groep 2

Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Het instrument besteedt beperkt aandacht aan doelen rond zelfbeeld. Het kennen en onder woorden van gevoelens is wel gevonden, het beheersen van emoties niet.
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	De meeste doelen rond de ontwikkeling van zelfstandigheid bij <i>KOR</i> aangetroffen. Het instrument onderscheidt niet het domein niet maar doelen komen aan de orde bij de categorieën initiatief en sociale relaties. De doelen 'staat stil bij hij/zij al kan' en 'ruimt zelfstandig (spel)materialen op' zijn niet gevonden.
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	Doelen rond sociaal gedrag zijn deels aangetroffen in <i>KOR</i> . Het werken aan een gezamenlijke opdracht, het leren welke regels er zijn, het rekening houden met gevoelens van anderen, het bewondering tonen voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden en het kennen van de sterke en zwakke punten van een ander zijn niet aangetroffen.
Domein Werkhouding en concentratie	Werkhouding is geen domein binnen <i>KOR</i> . Enkele doelen rond werkhouding zijn wel aangetroffen bij de categorie initiatief: in staat zijn om iets af te maken, doorzetten wanneer iets niet direct lukt en het zelfstandig uitvoeren van opdrachten.

DEEL 2B: ANALYSE-RESULTATEN KIND OBSERVATIE REGISTRATIE OP SLO-DOELEN (tabel)

Legenda:

■	=	aanwezig
▣	=	gedeeltelijk aanwezig
□	=	niet aanwezig
n.v.t.	=	niet van toepassing

Taal aanvang groep 1

Het kind ...		
Domein Mondelinge taalvaardigheid		
woordenschat en woordgebruik	heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 4000 woorden	▣
	heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 2000 woorden	▣
	gebruikt woorden in een andere situatie	□
	gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden	□
	kent het verschil tussen ik, jij, hij/zij	□
	gebruikt verleden tijd	□
	gebruikt onbepaalde voornaamwoorden	□
	gebruikt bijvoeglijke naamwoorden	▣
	gebruikt het woordje <u>er</u>	□
	heeft 75% van de klinkers en medeklinkers van het Nederlands taalsysteem verworven	□
vloeiend en verstaanbaar vertellen	omschrijving taalniveau	■
	maakt zinnen met een vervoegd werkwoord	□
	maakt eenvoudige samengestelde zinnen	■
	maakt vraagzinnen	■
	kan praten over thema's buiten het hier en nu	■
	heeft nog moeite met langere zinnen	■
	maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige werkwoorden	□

Het kind ...		
	vertelt over wat hij gedaan of meegemaakt heeft op verstaanbare en begrijpelijke wijze	☐
	benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen	☒
	beschrijft een aantal veel voorkomende handelingen, zoals eten of naar bed gaan	☐
luisteren	kan enkelvoudige instructie begrijpen en uitvoeren	☒
	luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en ontwikkelt verhaalbegrip door het interactief voorlezen	☒
	luistert naar een op de leeftijd afgestemde radio/televisiefragment/gesproken tekst op internet	☐
	luistert naar een ander	☒
gesprekjes voeren	kan een gesprek voeren met leidster en een ander kind	☒
	kent enkele gespreksregels	☐
	reageert spontaan op ander kind of leidster	☒
	geeft antwoord op vragen van de leidster of ander kind	☒
	wie-, wat-, waar-vragen	☐
	aanwijsvragen	☐
	luistervragen	☐
	voorspélvragen	☐
	keuzevragen	☐
mening uiten en vragen stellen	leert vergelijkingen te maken en zijn mening te geven	☐
	stelt vragen om ergens meer over te weten te komen: <i>wat, wie, waar, waarom</i>	☒
	vraagt om hulp	☒
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid		
leesplezier	beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen, boeken en rijmpjes	☒
oriëntatie op boek en verhaal	ontdekt de samenhang tussen illustratie en tekst	☒
	heeft ervaring opgedaan met boeken en de manier waarop boeken (voor)gelezen worden	☒

Het kind ...		
	ontdekt de structuur in verhalen	☐
	kan de inhoud van het boek al een beetje voorspellen op basis van de omslag van het boek	☐
	kan een verhaal na vertellen aan de hand van een plaatjesboek	☒
	kan de leidster nadoen als zij stukjes uit het boek uitbeeldt	☐
oriëntatie op geschreven taal	ontdekt dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren	☒
	ervaart dat dingen die opgeschreven zijn je iets kunnen leren	☐
	ervaart dat dingen die je zegt, opgeschreven kunnen worden	☒
	ontdekt het verschil tussen 'lezen' en 'schrijven'	☒
	bladert door (prenten)boeken en speelt alsof hij eigen en andermans teksten kan 'lezen'	☒
	kan, met behulp van volwassenen, eigen boodschappen in een primitieve 'geschreven' versie vastleggen	☒
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	wordt zich bewust van klanken in woorden	☒
	doet mee met spelletjes rond taal	☒
	ontdekt de relatie tussen klanken en letters	☒
	doet ervaring op met rijmen	☒
	herkent symbolen	☒
Domein Taalbeschouwing		
algemeen	is op speelse wijze bezig met taal	☐
	wordt zich bewust van eigen taalgebruik	☐
	wordt zich bewust dat je over taal kan praten	☐

Rekenen aanvang groep 1

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
Domein Getallen		
omgaan met de telrij	noemen van namen van telwoorden (in liedjes, prentenboeken)	☒
	opzeggen van de telrij vanaf 1 (als liedje of versje)	☒
omgaan met hoeveelheden	tellen van kleine hoeveelheden waarbij het gaat om synchroon tellen en noemen van telwoorden en eventueel het noemen van het resultaat	☒
	het leggen van de één-één relatie door voorwerpen aan elkaar te koppelen of bij elkaar te leggen of te verbinden	☒
	vergelijken van kleine hoeveelheden op het oog op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste', 'evenveel' en vergelijken van grotere hoeveelheden met groot verschil in aantal op het oog op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste'	☐
	omgaan met hoeveelheidbegrippen: meer, minder, meeste, minste, veel, weinig in verschillende betekenisvolle situaties	☒
	herkennen van groepjes van 2 en 3 zonder tellen	☐
	nadenken over de functie van tellen en betekenis van telwoorden in speelse betekenisvolle situaties	☐
	nadenken over begrippen als (heel) veel en (heel) weinig	☐
	erbij of eraf halen van steeds een voorwerp/persoon, zoals in versjes (tien kleine kikkertjes, zeven zuurtjes) en beseffen dat het er eentje meer of minder worden	☐
	(eerlijk) verdelen van voorwerpen over verschillende kinderen/bakjes of in groepjes	☐
	ontdekken dat hoeveelheden verschoven of bedekt kunnen worden zonder dat het totaal verandert	☐
	ontdekken dat getalsymbolen, tellen, telwoorden en hoeveelheden iets met elkaar te maken hebben	☐
	representeren van de eigen leeftijd met bijvoorbeeld vingers	☐
omgaan met getallen	herkennen van enkele getalsymbolen (cijfers/getallen) (bijvoorbeeld weten hoe de 1 en de 2 heten)	☐
	praten over getallen en hoeveelheden in betekenisvolle situaties	☐
Domein Meten		

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
algemeen	situaties waarin aspecten van lengte, gewicht, inhoud, geld en tijd aan de orde komen (bouwhoek, poppenhoek, kring, knutselen, speelzaal, prentenboeken, liedjes)	☐
	onderzoeken van eigenschappen van voorwerpen (lengte, oppervlakte, gewicht, inhoud, tijdsduur, kleur) en op basis van een eigenschap sorteren (classificeren)	☒
lengte, omtrek en oppervlakte	oplossen van eenvoudige meetproblemen: vergelijken op lengte en oppervlakte: wie/wat is groter of langer, welke schoen is kleiner, welke tekening/puzzel is groter, welke toren is hoger?	☒
	rijtjes leggen of stapels maken met blokken: hoger en lager maken, langer en korter maken	☒
	meten van je eigen lengte, bijvoorbeeld met behulp van een ander en met streepjes op de muur of een strook/stroken	☐
	vergelijken en ontdekken van tegenstellingen, leren herkennen van begrippen als: grootste-kleinste, langste-kortste, hoogste-laagste	☒
	leren herkennen van begrippen als: lang, groot, hoog, laag, klein	☒
inhoud	situaties waarin vergelijken op inhoud voorkomt: wie heeft meer limonade, welke doos is groter? In welke vaas/beker zit meer water?	☐
	spelen met vormen en water/zand: vormen vullen, overgieten, vol maken, leeg gooien	☐
	vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en herkennen van begrippen als: grootste-kleinste (doos, pop, beker), meeste (inhoud), minste en leren herkennen van begrippen als: vol, leeg, in, uit, veel, weinig	☐
gewicht	'tillen' en 'wegen' van verschillende voorwerpen en vergelijken wat zwaarder is en wat lichter is en deze begrippen leren herkennen	☐
	samen ontdekken en onderzoeken: wat is zwaar, heel zwaar, heel licht, en deze begrippen leren herkennen	☐
geld	situaties waarin kinderen spelen met kopen en betalen (muntjes geven en spullen daarvoor krijgen), zoals in de winkelhoek	☐
	situaties waarin de begrippen kopen, betalen, geld, duur, gebruikt worden	☐
tijd	verkennen van de indeling en verloop van de dag en de namen die we voor de verschillende momenten gebruiken: ochtend, middag, avond, nacht	☐

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
	navertellen van gebeurtenissen in de juiste volgorde	■
	betekenisvolle alledaagse situaties waarin taal en begrippen voorkomen die te maken hebben met tijdsbeleving en tijdsbesef: lang, kort, even, snel, nu, toen, straks, vroeg, laat	□
	betekenisvolle situaties waarin de klok een rol speelt: de klok waarop we aan de wijzers zien dat het later wordt en hoe laat het is (of het al tijd is voor ...)	□

Domein Meetkunde		
oriënteren en lokaliseren	luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen als voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, ver (bijvoorbeeld in voorleesverhalen en prentenboeken)	■
	luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen in relatie tot zichzelf en ten opzichte van zichzelf (het eigen lichaam)	□
	praten over concrete voorwerpen en situaties die niet direct zichtbaar zijn (voorstellingsvermogen) (bijvoorbeeld over speelgoed thuis of voorwerpen in de speelzaal, voorwerpen achter de kast)	□
	aanwijzen van voorwerpen in de ruimte, en ook met de ogen dicht wijzen waar deze voorwerpen zijn	■
	bekijken van platen en aanwijzen waar wat te zien is (waar zie je de hond?)	□
construeren	bouwen en construeren met materiaal (duplo, blokken, rails, kapla en ander bouw- en constructiemateriaal)	■
	namen van basisvormen (driehoeken, cirkels/rondjes, vierkantjes)	□
	namen van minimaal de basiskleuren (rood, blauw, geel, groen)	□
	groeperen van voorwerpen op kenmerken (kleur, vorm) (bijvoorbeeld met Logiblocks: zoek alle driehoekjes)	■
	vouwen met vouwblaadjes/papier	□
	construeren met klei/plasticine/brooddeeg	■
opereren met vormen en figuren	bekijken van en spelen/experimenteren met schaduwen	□
	bekijken van spiegelingen, experimenteren met spiegelen (het eigen lichaam, voorwerpen)	□
	maken en namaken van vormen en patronen (rijgen, stempelen, kleuren, mozaïek- en kralenplankfiguren (na)leggen)	■

Sociaal-emotionele ontwikkeling aanvang groep 1

Het kind...		
Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	benoemt zichzelf als 'ik'	□
	gebruikt en begrijpt het woord 'wij'	□
	ontdekt de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep	□
	toont non-verbaal eigen gevoelens	■

Het kind...		
	kan basisemoties onderscheiden	■
	krijgt controle over zichzelf	■
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	voelt zich op zijn/haar gemak in de eigen groep	□
	durft te experimenteren/ probeert nieuwe dingen uit om grenzen te ontdekken	□
	weet dat 'nee' zeggen een reactie oplevert van de ander	□
	kan aangeven dat het hulp nodig heeft	■
	wil graag dingen zelf doen	■
	leert ervaren wat hij/zij al kan	■
	kan zich waarschijnlijk grotendeels zelf redden	■
	helpt actief mee met het opruimen van de gebruikte materialen	□
	Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	kijkt veel naar andere kinderen
deelt ervaringen met een ander		■
probeert om met andere kinderen te spelen		■
kan al een beetje met andere kinderen iets delen		□
neemt een afwachtende houding aan bij het samenspel		■
zorgt voor andere kinderen		□
kan anderen al een beetje helpen en vindt dat ook fijn om te doen		■
kan van tijd tot tijd op zijn/haar beurt wachten		□
denkt en handelt nog vanuit zichzelf bij wat mag en niet mag		□
staat open voor nieuwe situaties en opdrachten		■
kan eenvoudige gevoelens bij anderen waarnemen (inschatten)		□
begint bewust patronen te ontdekken in het eigen gedrag en het gedrag van anderen		■
toont belangstelling en sympathie voor andere kinderen		■
accepteert dat het niet alles even goed kan		□
maakt aan een ander kind duidelijk wat hij/zij wel/niet wil		■

Het kind...		
Domein Werkhouding en concentratie	denkt en reageert vooral intuïtief	☐
	heeft plezier in het leren van nieuwe dingen	☐
	kan rustig werken voor een kortdurende periode	☐
	probeert zelf problemen op te lossen tijdens het werken	☒
	kan een bekende opdracht die duidelijk is, zelfstandig uitvoeren	☒

Taal eind groep 2

Het kind ...		
Domein Mondelinge taalvaardigheid		
woordenschat en woordgebruik	beheerst het Nederlandse klanksysteem	☐
	heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 7000 woorden	☒
	heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 3500 woorden	☒
	gebruikt een nieuw geleerd woord in een andere situatie	☐
	gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden	☐
	betekenisgrenzen worden scherper	☐
	kent het verschil tussen enkel- en meervoudsvormen en kan dit interpreteren	☐
	begrijpt ontkenning	☐
vloeiend en verstaanbaar vertellen	omschrijving taalniveau	☐
	begrijpt en gebruikt steeds meer verschillende werkwoordsvervoegingen	☐
	kan een plotstructuur redelijk verwoorden	☒
	maakt samengestelde zinnen	☒
	maakt gebruik van uitbreidingen en vraaggesprekken	☐
	vertelt over gebeurtenissen in het verleden en trekt daarbij conclusies	☐
	houdt steeds meer rekening met mentale staat van anderen	☐
	maakt beter onderscheid tussen welk taalgebruik in verschillende situaties	☐
	heeft nog moeite met het leggen van logische verbanden	☐
	heeft nog veel moeite met passieve zinnen	☐
	vertelt uitvoerig en samenhangend over wat hij gedaan of meegemaakt heeft	☐

Het kind ...		
	benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen met gebruik van complexe zinsconstructies	☒
	beschrijft een aantal veel voorkomende handelingen met gebruik van complexe zinsconstructies	☐
	gebruikt complexe taalfuncties als redeneren en concluderen	☐
luisteren	kan meervoudige instructie en mededelingen begrijpen en uitvoeren	☐
	luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en begrijpt het verhaal of de informatieve tekst	☒
	luistert naar een op de leeftijd afgestemde radio/televisiefragment/gesproken tekst op internet	☐
	laat zien dat hij naar een ander luistert en geeft gepaste feedback	☐
gesprekjes voeren	kan op eigen initiatief een gesprek beginnen met de leerkracht en een ander kind	☒
	kent en handelt naar gespreksregels	☐
	kan op communicatief adequate wijze spontaan vertellen over onderwerpen die hem bezighouden	☒
	geeft gepast antwoord op vragen van de leidster of ander kind	☒
	hoe, waarmee, wanneer, etc. vragen	☐
	denkvragen	☐
	tegendeelvragen	☐
	keuzevragen (kiezen tussen meerdere en complexere situaties)	☐
	indirecte vragen	☐
reflectieve vragen	☐	
mening uiten en vragen stellen	kan zijn mening verwoorden, o.a. door gebruik van 'ik vind' zinnen	☐
	stelt vragen en gebruikt vraagzinnen om ergens meer over te weten te komen	☒
	kan op een gepaste wijze de hulp van anderen inroepen	☒
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid		

Het kind ...		
leesplezier	toont zijn plezier in het voorlezen van boeken	■
	leeft mee met personages in op de leeftijd afgestemde prentenboeken	□
	kan uitleggen hoe een personage zich voelt	□
	uit zijn gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje, zoals leuk, grappig of stom	□
oriëntatie op boek en verhaal	begrijpt dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen	■
	weet dat een boek gelezen wordt van voor naar achter, een bladzijde van boven naar beneden, en regels van links naar rechts	■
	weet dat verhalen een opbouw hebben en dat een boek een begin en einde heeft	□
	weet dat de voor- en achterkant van het boek informatie over de inhoud geven	□
	kan een op de leeftijd afgestemd voorgelezen verhaal navertellen, met of zonder behulp van illustraties	■
	kan een voorgelezen verhaal naspelen met behulp van aanwijzingen van de leerkracht	□
oriëntatie op geschreven taal	weet dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren	■
	weet dat je briefjes, boeken, tijdschriften, etc. kan lezen om iets te weten te komen	■
	weet dat je iets op kan schrijven (op papier of op de computer) als je iets wilt vertellen	■
	weet wanneer er sprake is van 'lezen' en 'schrijven' en kan 'lezen' en 'schrijven' van elkaar onderscheiden	■
	herkent en benoemt (enkele) letters, bijvoorbeeld de eigen naam	■
	schrijft tekens die op letters (beginnen) te lijken	■
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	kan betekenisonderscheidende klanken (fonemen) in woorden onderscheiden	■
	doet mee met woord-/klankspelletjes	■
	weet dat letters met klanken corresponderen	■

Het kind ...		
	herkent en gebruikt rijmwoorden	■
	is gemotiveerd om de betekenis van geschreven taal te achterhalen	■
Domein Taalbeschouwing		
algemeen	reflecteert op eigen taalgebruik en dat van anderen	☐
	verbetert eigen taalgebruik	☐
	praat (in kringgesprek) over taal en praten	☐

Rekenen eind groep 2

Aan het eind van groep 2 is de leerling doorgaans in staat tot...		
Domein Getallen		
omgaan met de telrij	de telrij (akoestisch) kunnen opzeggen tot en met tenminste 20	☒
	vanuit verschillende getallen tot 20 kunnen verder tellen en vanuit getallen tot tien kunnen terugtellen	☐
	herkennen en gebruiken van rangtelwoorden tot en met tenminste 10	☐
	kunnen omgaan (met de betekenis van) 'nul' in telrij situaties	☐
	kunnen redeneren over de telrij in eenvoudige en betekenisvolle probleem/conflictsituaties	☐
omgaan met hoeveelheden	hoeveelheden tot tenminste 12 (resultatief) globaal kunnen schatten en tellen (resultatief) én kunnen weergeven (neerleggen, tekenen)	☒
	hoeveelheden tot tenminste 12 kunnen vergelijken en ordenen op 'meer', minder', 'evenveel', 'meeste', 'minste'	☒
	hoeveelheidbegrippen zowel kunnen herkennen als actief toepassen: meer, minder, evenveel, meeste, minste, veel, weinig, erbij, eraf, samen, niets, alles, laatste, eerste, tweede, derde	☐
	kleine getalpatronen tot tenminste 6 kunnen herkennen, zonder tellen door gebruik te maken van patronen en structuren	☐
	verkort kunnen tellen van hoeveelheden tot tenminste 12 door gebruik te maken van patronen en structuren (handen, dobbelsteenpatronen)	☐
	eenvoudige optel- en aftrekproblemen in dagelijkse contexten (handelend) kunnen oplossen onder tenminste 12	☐
	eenvoudige splitsproblemen kunnen oplossen onder 10	☐
	eenvoudige verdeelsituaties (handelend) kunnen oplossen onder tenminste 12 en kunnen vertellen wat het resultaat is	☐
	hoeveelheden tot en met tenminste 10 kunnen representeren met bijvoorbeeld vingers, streepjes, stippen	☐
hoeveelheden tot en met tenminste 12 kunnen representeren in een beeldgrafiek en kunnen interpreteren	☐	

Aan het eind van groep 2 is de leerling doorgaans in staat tot...		
	kunnen redeneren over hoeveelheden in eenvoudige betekenisvolle probleem/conflictsituaties	☐
omgaan met getallen	getalsymbolen kunnen herkennen van 0 tot en met 10	☐
	de volgorde van de getalsymbolen in de getallenrij tot 10 herkennen en kunnen leggen (niet schrijven)	☐
	getalsymbolen, telwoorden en hoeveelheden kunnen koppelen tot en met tenminste 10	☐
	hoeveelheden tot en met tenminste 10 kunnen representeren met een getalsymbool en omgekeerd: bij een getalsymbool tot en met tenminste 10 de hoeveelheid kunnen weergeven	☐
	kunnen redeneren over getallen in eenvoudige en betekenisvolle probleem/conflictsituaties	☐
Domein Meten		
algemeen	verschillende grootheden kunnen onderscheiden en in (eenvoudige) betekenisvolle situaties herkennen en gebruiken (lengte, omtrek, oppervlakte, inhoud, gewicht, tijd, geld)	☐
	voorwerpen kunnen sorteren (classificeren) op basis van verschillende eigenschappen (lengte, dikte, oppervlakte, inhoud/omvang, gewicht, tijdsduur, waarde, kleur) en kunnen uitleggen om welke eigenschap(pen) het gaat	☒
	kunnen redeneren over verschillende grootheden in eenvoudige probleem- en conflictsituaties (bijvoorbeeld over het begrip 'groot' en de verschillende betekenissen ervan)	☐
	kunnen aflezen van verschillende eenvoudige grafische voorstellingen, zoals een cirkel waarin de dagindeling wordt aangegeven of een staafgrafiek waarin lengtes van kinderen zijn afgebeeld met stroken: wie is langer, wie is korter? Hoe zie je dat?	☐
lengte, omtrek en oppervlakte	objecten kunnen vergelijken en ordenen naar lengte, omtrek en oppervlakte op verschillende manieren: op het oog, via direct meten (naast elkaar houden, op elkaar leggen) of indirect meten (met een natuurlijke maat: stap, voet, touwtje(s), hokjes tellen), hand, strook; blaadje papier, meetlat	☒
	weten dat eerlijk meten (één maat gebruiken) voorwaarde is voor vergelijken, ordenen en meten (van lengte, omtrek, oppervlakte) via afpassen en kunnen uitleggen waarom dit zo is	☐

Aan het eind van groep 2 is de leerling doorgaans in staat tot...		
	kunnen meten met een betekenisvolle maat van: - lengte met bijvoorbeeld stappen, voeten, meterstrook/stroken - oppervlakte met bijvoorbeeld blaadjes papier, tegels en het resultaat via tellen vaststellen	☐
	begrijpen en kunnen uitvoeren van herhaald afpassen met één voorwerp, bij tekort aan materiaal (één strook, meetlat of velletje papier meer keren achter/naast elkaar leggen)	☐
	begrijpen met betrekking tot lengte, omtrek en oppervlakte herkennen en kunnen gebruiken in betekenisvolle eenvoudige situaties: - lang, langer, langst(e); kort, korter kortst(e); - groot, groter, grootst(e); klein, kleine, kleinst(e); - dik, dikker, dikst(e); dun, dunner, dunst(e); - hoog, hoger, hoogst(e); laag, lager, laagst(e); - breed, breder; smal, smaller; - (er) omheen	☐
	kunnen redeneren over lengte, omtrek, en oppervlakte in eenvoudige probleem- en conflictsituaties	☒
inhoud	inhouden zowel in de betekenis van 'wat er in zit' als 'wat er in kan' kunnen vergelijken en ordenen op verschillende manieren: op het oog, via overgieten, via afpassen of uitscheppen met een natuurlijke maat zoals een bakje, beker of fles	☐
	kunnen meten van een inhoud met een betekenisvolle maat zoals beker, kopje, fles of litermaat of blokken/pakken en het resultaat via tellen (globaal en precies) vaststellen	☐
	begrijpen rond inhoud herkennen en kunnen gebruiken in betekenisvolle situaties en tegenstellingen gebruiken: vol, voller, volst(e), leeg, veel, weinig, meer, meest(e), minder, minst(e), evenveel	☐
	kunnen redeneren over inhouden in eenvoudige probleem- en conflictsituaties (waarom kan er in een lange fles toch minder water zitten dan in een kortere fles?)	☐
gewicht	voorwerpen die in gewicht verschillen, kunnen vergelijken en ordenen naar gewicht op verschillende manieren: op het oog, op de hand, met een balans (wip-principe)	☐
	conclusies kunnen trekken uit de stand van de balans bij het wegen van twee voorwerpen	☐

Aan het eind van groep 2 is de leerling doorgaans in staat tot...		
	begrippen rond gewicht herkennen en kunnen gebruiken in betekenisvolle eenvoudige situaties en in tegenstellingen: zwaar, zwaarder, zwaarst(e), licht, lichter, lichtst(e), even zwaar/licht	☐
	begrijpen dat gewicht niet een op een samenvalt met omvang of lengte of grootte (zwaarder betekent niet altijd langer, groter en omgekeerd)	☐
	kunnen redeneren over gewichten in eenvoudige probleem- en conflictsituaties (is iets dat groter is, ook altijd zwaarder?)	☐
geld	begrijpen en kunnen uitleggen hoe het systeem van kopen en betalen in elkaar zit aan de hand van eenvoudige winkelsituaties en sparen	☐
	begrippen herkennen en kunnen gebruiken in de context van geld: duur, dunder, duurst(e), goedkoop, goedkoper, goedkoopst(e), euro, munten, waarde	☐
	gepast kunnen betalen van voorwerpen/bedragen onder 10 euro (in hele euro's) met munten van 1 en 2 euro en bedragen met munten van 1 en 2 euro kunnen vaststellen	☐
	begrijpen dat verschillende munten en briefjes verschillende waarden hebben en begrijpen dat twee munten samen toch minder van waarde kunnen zijn dan één munt	☐
tijd	het dagritme herkennen als cyclisch tijdsproces en de volgorde in de dagindeling (ochtend, middag, avond, nacht) kunnen benoemen	☐
	de dagen van de week kunnen benoemen in de goede volgorde	☐
	weten dat het jaar ook een terugkerend ritme heeft, en daarbij enkele namen van maanden kennen en de namen van seizoenen	☐
	weten dat tijd ook lineair verstrijkt: de tijd gaat steeds door, we worden ouder, gebeurtenissen zijn steeds langer geleden, komen steeds dichterbij	☐
	tijdsbegrippen herkennen in betekenisvolle, dagelijkse situaties en de begrippen correct kunnen gebruiken: - dag, nacht, ochtend, middag, avond - vandaag, gisteren, morgen, morgenvroeg, gisteravond - vroeg, vroeger, laat, later, eerder, nu, toen, straks, lang, kort, even, snel	☐

Aan het eind van groep 2 is de leerling doorgaans in staat tot...		
	gebeurtenissen in de goede volgorde kunnen beschrijven en rangschikken (met foto's, met woorden) en kunnen uitleggen van deze volgorde	■
	weten hoe je aan instrumenten als zandloper, kaars, druppende kraan, tellen, wijzers op de klok kunt zien dat er tijd verstrijkt en dit kunnen uitleggen	□
	functie van de klok kennen en kunnen aflezen van hele uren op een digitale klok en op een klok met wijzers	□
	weten dat je tijd verschillend kunt beleven: soms duurt iets heel lang (wachten) en soms is het zo voorbij (buiten spelen); inzien dat het beleven van tijd subjectief is	□

Domein Meetkunde		
oriënteren en lokaliseren	herkennen (passief gebruik) en kunnen gebruiken (actief) van meetkundige begrippen: voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, veraf	☒
	herkennen (passief gebruik) van meetkundige begrippen: links, rechts, tegenover, tussen	☐
	voorwerpen/situaties/locaties (die niet te zien zijn) met kenmerken en details kunnen beschrijven door er een visuele voorstelling van te maken	☐
	de plaats van objecten ten opzichte van zichzelf kunnen beschrijven en omgekeerd met behulp van meetkundige begrippen (de bal ligt achter mij; ik sta voor de deur)	☐
	de plaats van voorwerpen ten opzichte van elkaar kunnen beschrijven met behulp van meetkundige begrippen (de bal ligt bovenop de kast)	☒
	kunnen volgen van een beschrijving met herkenningspunten (hoek, brievenbus, poppenhoek, kopieermachine) en meetkundige begrippen (voor, na, rechts, links, tegenover) van een route in de directe omgeving (in de school van het lokaal naar de voordeur, van de school naar de kerk)	☐
	eenvoudige routes kunnen beschrijven in de directe omgeving en daarbij gebruik maken van herkenningspunten (kerk, winkel, speelplein, brievenbus) en meetkundige begrippen (voor, na, verder, rechtdoor)	☒
	eenvoudige plattegronden (bijvoorbeeld van de klas) kunnen lezen, kunnen tekenen en kunnen toelichten	☒
	kunnen redeneren over eenvoudige meetkundige problemen/ conflictsituaties rond oriënteren en lokaliseren	☐
construeren	bouwwerkjes/constructies die als voorbeeld gebouwd zijn, kunnen nabouwen (bijvoorbeeld blokkenbouwsel, railsparcours, duplo- of legofiguur)	☐
	eenvoudige bouwwerkjes (bijvoorbeeld blokkenbouwsel, railsparcours, duplo- of legofiguur) vanaf een tekening/foto kunnen nabouwen	☐
	kunnen bouwen van een constructie op basis van aanwijzingen in een stappenplan/handleiding (bijvoorbeeld met blokken, lego, knex, magnetics)	☐
	kunnen bouwen op basis van mondelinge aanwijzingen met behulp van meetkundige begrippen (bijvoorbeeld: maak een stapel van	☐

	twee blokjes; zet links daarvan een blokje; zet ervoor een stapel van drie blokjes)	
	kennen en kunnen benoemen van de namen van meetkundige figuren: cirkel, driehoek, vierkant, rechthoek, bol, kubus	☐
	verschillen kunnen beschrijven tussen de verschillende meetkundige figuren: cirkel, driehoek, vierkant, rechthoek, bol, kubus	☐
	kennen en kunnen benoemen van de basiskleuren (rood, blauw, geel, groen), zwart, wit, oranje, paars, roze, grijs	☐
	kunnen sorteren van voorwerpen op minimaal twee kenmerken (bijvoorbeeld met Logiblocks: zoek alle rode vierkanten; alle dikke driehoeken)	☒
	kunnen navouwen van een vouwwerk dat wordt aangegeven met een vouwreeks van slechts enkele stappen (bijvoorbeeld een vliegtuigje/hoedje)	☐
	bij het vouwen passief kunnen gebruiken van (meetkundige) begrippen: recht, schuin, dubbel, lijn, hoek, punt	☐
	kunnen redeneren over eenvoudige meetkundige problemen/conflictsituaties rond bouwen en construeren	☒
opereren met vormen en figuren	eenvoudige opdrachten kunnen uitvoeren met zon en schaduw (je schaduw kleiner/groter/lander maken, laten verdwijnen) en hierover kunnen redeneren (wat moet je doen om ...; wat gebeurt er als ...)	☐
	eenvoudige opdrachten kunnen uitvoeren met een spiegelkje (iets laten zien in een spiegel, figuren verdubbelen, vervormen) en hierover kunnen redeneren (wat gebeurt er als ...; hoe kun je ...; wat moet je doen om ...)	☐
	meetkundige patronen kunnen namaken (kralenketting, mozaïek, kralenplank, tegelplein)	☒
	in patronen de regelmaat kunnen herkennen, kunnen uitleggen en deze kunnen voortzetten (tekenen, rijgen, kleuren, met mozaïek of kralenplank, bouwen)	☒
	patroon met regelmaat kunnen ontwikkelen en hierover kunnen redeneren	☒
	kunnen redeneren over eenvoudige meetkundige problemen/conflictsituaties rond opereren met vormen en figuren	☐

Sociaal-emotionele ontwikkeling eind groep 2

Het kind...		
Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	heeft kennis van zichzelf	☐
	heeft kennis van de ander	☐
	ervaart de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep	☐
	kan gevoelens onder woorden brengen	☒
	kent zijn/haar eigen emoties	☒
	kan zijn/haar emoties beheersen	☐
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	kan zich handhaven binnen de eigen groep	☒
	heeft vertrouwen in zijn/ haar eigen kunnen	☒
	kan zijn mening geven	☒
	vraagt iemand anders om hulp	☒
	kan zelfstandig taken uitvoeren	☒
	staat stil bij wat hij/zij al kan	☐
	kan zich zelf redden	☒
	ruimt zelfstandig (spel)materialen op	☐
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	zoekt contact met anderen	☒
	heeft vertrouwen in de ander	☒
	kan met andere kinderen spelen	☒
	werkt samen met andere kinderen aan een gezamenlijke opdracht	☐
	merkt of en wanneer een ander kind hulp nodig heeft	☒
	biedt hulp aan/ kan anderen helpen	☒
	leert wat afspraken en regels zijn	☒
	leert welke regels er zijn en hoe zich daaraan te houden	☐
	past zich aan bij nieuwe situaties	☐

Het kind...		
	houdt rekening met gevoelens en wensen van anderen	☐
	kent de emoties en gevoelens van andere kinderen en kan die interpreteren	☒
	toont bewondering voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden	☐
	kent de sterke en zwakke punten van een ander	☐
	ervaart dat er door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen	☒
Domein Werkhouding en concentratie	kan gericht vragen stellen	☐
	heeft plezier in de taak	☐
	is in staat om iets af te maken	☒
	zet door wanneer iets niet direct lukt	☒
	voert zelfstandig opdrachten uit	☒

Reactie uitgever	<p>Een aantal kanttekeningen bij de analyse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De SLO-doelen zijn als uitgangspunt genomen, wellicht logisch gezien de opdracht. Ik zou het op prijs stellen als in de analyse ook duidelijk wordt waar de KOR meer of andere ontwikkelingsgebieden bestrijkt. Kaleidoscoop/KOR richt zich op de brede ontwikkeling van jonge kinderen, wat maar ten dele is terug te zien in de SLO-doelen. - In de analyse staat alleen opgenomen wat de KOR <u>niet</u> heeft t.a.v. de betreffende SLO-doelen en domeinen. Ik kan me voorstellen dat er ook onderdelen/items in de KOR zitten die niet terug te zien zijn in de SLO-doelen. Dat zou een wat evenwichtiger beeld geven. - In de Kaleidoscoop-trainingen krijgen de SLO-doelen voor het jonge kind de nodige aandacht en leren professionals er in hun praktijk mee te werken, binnen de uitgangspunten/visie van Kaleidoscoop. - Naast de KOR zijn twee andere observatie-instrumenten goedgekeurd om te gebruiken bij het werken met Kaleidoscoop, te weten: OVM en KIJK! Ik ben benieuwd hoe zij het er afbrengen in de analyse.
-------------------------	---

